

journalisters kunskaper

I SvT nr 5/82 skrev Mats Svegfors några tänkvärda tankar om den svenska politiska journalistiken.

Om dess hjordinstinkt, om dess osjälvständighet, om dess ytlighet och, mellan raderna, om dess okunnighet.

Det sista är nog det allvarligaste.

Under det senaste året kom jag av en tillfällighet att få uppleva två betydande utrikespolitiska kriser utomlands. Jag var i USA både då Polen blev militärdiktatur den 13 december 1981 och då Israel i juni 1982 ingrep mot PLO i Libanon.

Efter hemkomsten läste jag samtliga utgåvor av huvudstadstidningarna samt en del landsortstidningar. Jämförelsen utfaller till de svenska mediernas nackdel – det enda, men lysande, undantaget är givetvis Tempus.

Det slående vid en jämförelse mellan amerikansk kvalitetsdagspress, nyhetsradioprogrammen och de stora TV-bolagen i USA å ena sidan och våra stora tidningar var i kort generalisering följande:

1 Tyckandets ohämmade utbredning i svensk press. Kontrasten är stor i synnerhet gentemot tex N Y Times med dess ambition att återge centrala uttalanden och dokument oavkortade. I svenska pressen har viljan/strävan efter opartiskhet, saklighet, "objektivitet" eroderats. Vad händer med läsarnas förtroende? De som väljer säkert hellre att hämta sin verklighetsbild ur Economist, Financial Times etc.

2 Okunnigheten om ekonomi och säkerhetspolitik. Det finns undantag. DN har tex ansträngt sig att bevaka polsk ekonomi. SvD har i Richard Swartz en djuplodande analytiker av Östeuropa. Men i mycket ringa grad tycks det finnas reella

kontakter mellan medierna och expertis. I stället väljer man andra- eller tredjehandskällor i förkortad form.

3 Emotionalismen. Givetvis är det riktigt och rimligt att ge uttryck för känslor. Men den sörja av moraliserande svenskt världssamvete och emotionalism som förekom i synnerhet riktat mot Israel (Aftonbladets förstasida: FOLKMORD och Ulf Nilsons i Expressen svammel om Begin m m) framstod i bjärt kontrast till den mera återhållsamma nyhetsjournalistiken i USA. Även vid en jämförelse mellan amerikansk TV och svensk dagspress ter sig USA-TV:n mera sofistikerad, mera analyserande.

Slutligen. Detta påminner mig starkt om min första upplevelse av kvalitetsbristen i svenska mediers utrikesbevakning. Kuppen i Chile 1973 upplevde jag på Stanforduniversitetet. Där fanns många juntamotståndare, många som satt sitt hopp till Allende. Men också deras verklighetsbeskrivning och analys tecknade en helt annan bild av realiteterna i Chile än vad jag kunde ta del av i den då komplett hysteriska svenska

pressen. Här rörde det sig om en naivitet och okunnighet som jag skulle vilja beteckna som direkt farlig för svensk demokrati på sikt.

Efteråt har jag upptäckt att det fanns en avvikande röst i den svenska debatten, nationalekonomen och sedermera s-riksdagsmannen Bo Södersten. Hans kritiska analys av Allendeepisoden i Chile har dock knappast fått någon vid spridning utan den fabricerade myten lever fortfarande i högönskelig välmåga i Sverige.

En systematisk analys av några av dessa tre fall – eller kanske av Falklandskriget där bevakningen i svenska medier aldrig förmådde släppa klichéhatobjektet Margaret Thatcher som centralfigur – skulle säkert fördjupa denna kritik. En sådan analys vore på sin plats. Ty det svenska världssamvetet underhålls faktiskt främst av okunnighet och fördomar, inte av en på insikter grundad känsla. I längden är detta givetvis livsfarligt för oss själva, för vårt politiska system.

Janerik Larsson